

Posudek disertační práce **PhDr. Karla Straky:**

S cílem jednotného usměrnění všech sil

Činnost vlády a Nejvyšší rady obrany státu v letech 1932 – 1938

FFUK, Ústav českých dějin, historické vědy – české dějiny, Praha 2007, 571 stran

Rozsáhlá práce PhDr. Karla Straky se zabývá problematikou, která byla v této šíři a pojetí doposud českou historiografií jen minimálně dotýkaná a v některých ohledech zůstávala prakticky nedotčená. Ani zahraniční historická bohemistika pro tuto oblast v posledních desetiletích nepřinesla nic významného. Proto je třeba přivítat Strakovu práci. Vytyčený cíl, podle autorových slov, „spočívá ve snaze odpovědět na otázky, týkající se nejprve vzniku NROS... v tomto ohledu má identifikovat širší i přímo působící důvody, podněty a okolnosti jejího ustavení. S tím souvisí snaha vyložit podstatné momenty a průvodní jevy procesu jejího zakotvení v systému nejvyšší čs. exekutivy.“ To vše je pouze přípravou pro zodpovězení dalších otázek, které si autor předsevzal: za jakých podmínek a s jakými výsledky pracovala NROS a zejména, zda rozhodnutí budovat a zdokonalovat obranu státu, resp. systém jejího řízení, vstalo až po nástupu Hitlera a nacistů k moci v sousedním Německu, anebo se určité signály objevovaly již v předchozích letech. V neposlední řadě se K. Straka zaměřil na roli samotného ministerstva obrany, aby analyzoval jeho činnost jednak jako inspirátora a jednak jako vykonavatele usnesení NROS v letech 1934 – 1938. Tím ale nekončí výčet autorových „zájmů“, protože si je plně vědom faktu, že nelze opomíjet v těchto souvislostech samotného ministra, i když tuto funkci vykonávali ve sledovaném období politici a nikoli vojenští odborníci, a tím více vynikl význam náčelníka Hlavního štábu. Autor se také pokusil zachytit iniciativy a rozhodování prezidenta republiky v této oblasti, činitele, „jenž měl rozhodující vliv na realizaci mimořádně důležitých opatření v armádě i v civilní sféře obrany státu.“ Formulovány jsou ještě další dílčí cíle: práce má objasnit jaká byla úroveň ochrany obyvatelstva proti leteckým útokům; jaké měl postavení, čím se zabýval a jaké měl pracovní výsledky Vojenský ústav vědecký; jaká byla spolupráce ministerstev národní obrany a vnitra a k čemu směřovala.

Již jenom letný pohled na stanovené hlavní a dílčí cíle práce ukazuje, jak obřímí úkol si autor vytyčil a každý pochopí i nezbytnost rozsahu práce. Jak ukazuje Strakův zasvěcený kritický rozbor literatury a použitých pramenů, přistoupil k naplnění cílů s náležitou erudicí. Vyvěrala z rozsáhlého archivního výzkumu řady fondů, z nichž věnoval největší pozornost pramenům úřední proveniencí, především nejvyšším exekutivním orgánům ČSR, a také ze zevrubné znalosti domácí i zahraniční historiografické produkce, včetně pramenných edic. Definitivní tvar práce postupně dozrával a již v průběhu jejího zpracování autor publikoval některé dílčí části textu v odborných studiích či dokonce v publikacích (viz bibliografie).

Autor disertaci rozdělil do pěti velkých celků – kapitol. Předposlední z nich, nazvanou *Republika v ohrožení. Systém obrany státu ve vrcholné fázi svého vývoje v roce 1938*, doplňují přehledné tabulky, jež dávají konkrétní číselnou představu o stavu čs. armády v tomto „osudovém roce“ ČSR. Aniž bych podceňoval význam ostatních kapitol, protože i ony přináší mnohá neznámá fakta a informace, považuji tuto kapitolu za nejzávažnější. Předestřená analýza obohacuje dosavadní rozsáhlou literaturu, v níž se mimochodem autor velmi dobře vyzná, a je novým vkladem do stále trvající diskuse: měla ČSR bojovat, bránit se či bylo adekvátnější přijmout mnichovskou dohodu. Erudovaný rozbor a zhodnocení branné pohotovosti státu v září 1938, rozbor vnitropolitických souvislostí a v prvé řadě podložené posouzení role armádního velení i dalších politiků na konečném rozhodnutí, které znamenalo konec jedné a začátek nové dějinné éry, přináší nejen zásadní argumenty, ale také podněty k úvahám.

Jestliže jsem se zmínil úvodem o vytyčených cílech a řešených otázkách disertační práce PhDr. Karla Straky, je třeba také konstatovat, že se autorovi na většinu podařilo najít fundovanou odpověď. Doložil, že počátky modernizace čs. armády nesouvisely bezprostředně s lednem 1933, kdy se v Německu chopili moci nacisté, ale její kořeny lze hledat již v předchozím období, kdy se ČSR pozvolna dostávala do situace, kdy bylo třeba zabezpečit obranyschopnost proti vnějšímu ohrožení, kdy nastupovala krize kolektivní bezpečnosti. S obdobně pozitivním výsledkem naplnil i další stanovené cíle své práce.

Autor v disertační práci přesvědčivě prokázal pečlivost, píli a erudici jak ve kvalitě heuristické práce, tak v metodické vyzrálosti. Po stránce stylistické ho snaha o co nejpřesnější vyjádření myšlenky nevedla ke složitému i někdy nadbytečně zdlouhavému psaní. V tomto ohledu může i méně znamenat více. To je však jen poznámka na okraj, vzhledem k jeho dalšímu profesionálnímu růstu.

Závěr: Disertační práce PhDr. Karla Straky ve svých výsledcích bezesporu překračuje požadavky kladené na doktorskou disertaci, je v mnoha ohledech přínosná pro českou historiografii. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji, aby byl PhDr. K. Strakovi udělen po úspěšné obhajobě podle příslušného zákona titul PhD.

V Praze dne 23. dubna 2007

PhDr. Jan Gebhart, CSc.